

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 131/05-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. septembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej o sťažnosti Ing. A. D., K., zastúpeného advokátkou JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 785/98 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. A. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 785/98 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Košice I **p r i k a z u j e** , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 785/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. A. D. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Ing. A. D. p r i z n á v a úhradu trov konania 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý zaplatiť na účet advokátky JUDr. M. K., K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 6. mája 2005 doručená sťažnosť Ing. A. D., K., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 785/98.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že spolu s nebohcou manželkou Ing. A. D. sa obrátili s určovacou žalobou na súd po tom, ako uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 15 Co 7/98 z 26. mája 1998 bolo zrušené uznesenie okresného súdu z 2. septembra 1997 sp. zn. 23 D 553/97 v konaní, kde žalovaný v prvom rade J. Z., otec nebohej manželky sťažovateľa, sa domáhal dodatočného prejednania dedičstva po manželke M. Z., rod. A., ktorého predmetom mala byť časť nehnuteľnosti na Terchovskej ulici č. 12 v K..

Sťažovateľ je toho názoru, že v súlade s ustanovením čl. 48 ods. 2 ústavy má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, a v súlade s čl. 6 ods. 1 Dohovoru je

zaručené právo na prerokovanie veci v primeranej lehote. Podľa sťažovateľa okresný súd svojou viac ako rok trvajúcou ním uvádzanou nečinnosťou spôsobuje jeho právnu neistotu, ktorá má za následok porušenie označených práv.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Ústavný súd vyslovuje, že nekonaním Okresného súdu Košice I. v občianskoprávnej veci Ing. A. D. vedenej pred týmto súdom pod sp. zn. 24 C 785/987 (pozn., správne 24 C 785/98), kde je účastníkom konania došlo k porušeniu jej (jeho) ústavného práva na prerokovanie veci bez prieťahov, zaručeného jej (mu) ustanovením článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd ukladá Okresnému súdu Košice I., aby vo veci konal.

Ústavný súd zároveň priznáva Ing. A. D. finančné zadosťučinenie vo výške 50.000,-- Sk, ako aj trovy právneho zastúpenia, a to tarifnú odmenu za dva úkony právnej pomoci (prijatie a príprava, napísanie sťažnosti) vo výške 1/6 výpočtového základu t. j. 2.501,-- Sk + 150,-- Sk paušál. Spolu vo výške 5.302- Sk.“

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní 23. mája 2005 prijal sťažnosť uznesením č. k. II. ÚS 131/05-8 na ďalšie konanie. V nadväznosti na to vyzval sťažovateľa a okresný súd, aby oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd aj na vyjadrenie k sťažnosti.

Sťažovateľ aj okresný súd oznámili, že netrvajú na konaní ústneho pojednávania.

Z vyjadrenia okresného súdu k sťažnosti vyplýva:

„Žalobu o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti podal sťažovateľ, ktorý vystupuje v konaní ako žalobca, na tunajší súd 30. 9. 1998.

Dňa 22. 10. 1998 súd doručil rovnopis žaloby žalovaným na písomné vyjadrenie.

Dňa 9. 11. 1998 žalovaní doručili súdu svoje stanovisko k žalobe.

Dňa 16. 11. 1998 súd odoslal písomné stanovisko k žalobe právnej zástupkyňi žalobcov.

Dňa 28. 10. 1999 sťažovateľ vzniesol námietku zaujatosti proti vybavujúcej sudkyňi.

Spis bol postúpený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach, ktorý uznesením č. k. 16 Nc 38/99-48 zo dňa 21. 12. 1999 rozhodol, že sudkyňa Mgr. Z. Č. nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania veci 24 C 785/98.

Dňa 12. 6. 2000 súd vzorom 4a O. s. p. vyzval žalobcov, aby doplatili súdny poplatok v sume 62.112,- Sk.

Prvý termín pojednávania súd vytýčil na 24. 1. 2001. Po výsluchu účastníkov súd pojednávanie odročil na 28. 2. 2001 za účelom predloženia listinných dôkazov.

Dňa 28. 2. 2001 boli k predmetu konania vypočutí žalovaní, pojednávanie bolo odročené na 4. 4. 2001.

Pojednávanie 4. 4. 2001 sa uskutočnili, účastníci rôznym spôsobom preukazovali dôvodnosť svojich nárokov.

Ďalšie pojednávania sa uskutočnili 25. 4. 2001, 23. 5. 2001, 15. 8. 2001, 26. 10. 2001 a 16. 11. 2001, kedy súd vo veci rozhodol. Proti rozsudku 24 C 785/98-349 podali odvolanie žalobcovia.

Opatrením predsedu súdu zo dňa 1. 2. 2002 bol spis 24 C 785/98 pridelený na vybavenie sudkyňi Mgr. Z. S. z dôvodu materskej dovolenky Mgr. Č..

Dňa 25. 3. 2002 súd vyzval žalobcov na zaplatenie súdneho poplatku za odvolanie, doručil odvolanie na vyjadrenie protistrane a 11. 6. 2002 bol spis postúpený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach.

Krajský súd v Košiciach uznesením č. k. 13 Co 224/02-375 zo dňa 17. 10. 2002 zrušil rozsudok súdu prvého stupňa a vrátil vec na ďalšie konanie.

Podaním zo dňa 16. 8. 2003 žalobcovia požiadali o čiastočné oslobodenie od platenia súdneho poplatku.

Pojednávanie určené na 4. 8. 2003 bolo z dôvodu neprítomnosti žalovaného v 1. rade a jeho právneho zástupcu odročené na 1. 10. 2003.

Pojednávanie 1. 10. 2003 z dôvodu práceneschopnosti sudkyne bolo odročené na neurčito.

Ďalšie meritórne pojednávanie sa uskutočnili 5. 11. 2003, 10. 12. 2003 a 11. 2. 2004.

Posledné pojednávanie bolo vytýčené na 5. 4. 2004. Toto bolo odročené pre hospitalizáciu žalobkyne.

Dňa 13. 9. 2004 bolo oznámené súdu, že žalobkyňa v 1. rade zomrela a že dedičské konanie po nej ešte neprebehlo.

Dňa 11. 10. 2004 súd uznesením č. k. 19 D 347/2004-10 dedičské konanie po nebohej A. D. pre nemajetnosť zastavil.

Ďalší termín pojednávania je určený na 11. 8. 2005.

Od podania žaloby na súd až doposiaľ sa vyskytli v konaní obdobia dlhšej nečinnosti súdu, ktoré boli spôsobené objektívnymi skutočnosťami.

Po právnej stránke prejednávaná vec nie je zložitá. Je však veľmi zložitá po stránke skutkovej, čo si vyžaduje siahodlhé dokazovanie.

Kedže stav právnej neistoty u účastníkov nebol od roku 1998 odstránený je sťažnosť dôvodná.“.

Z vyžiadaného spisu okresného súdu sp. zn. 24 C 785/98 ústavný súd zistil v zásade rovnaké skutočnosti s tým, že pojednávanie nariadené na 11. august 2005 bolo odročené na 24. november 2005.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“.

Sťažovateľ zároveň namietal porušenie čl. 6 ods. 1 Dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným... rozhodnutím“ alebo iným zákonom predvídaným spôsobom,

ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (II. ÚS 219/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prier'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd z vyjadrenia a zo súdneho spisu okresného súdu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 785/98 ide o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Ide o konanie, ktoré tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré právne zložité nie je. Skutkovú zložitost' však nemožno vylúčiť, pretože v sporoch tohto druhu je potrebné vykonať často náročné dokazovanie; spravidla sa vyžaduje aj vykonanie znaleckého dokazovania. Na skutkovú zložitost' v posudzovanom konaní argumentujúc potrebou vykonania rozsiahleho dokazovania poukázal vo svojom vyjadrení aj predseda okresného súdu. Ústavný súd akceptuje tento názor predsedu okresného súdu; nebola to však skutková zložitost' veci, ktorá mala za následok namietanú dĺžku posudzovaného konania, a preto skutkovú zložitost' ústavný súd nemohol zohľadniť pri posudzovaní zbytočných prier'ahov v konaní.

2. Čo sa týka správania s'ťažovateľa, to bolo podľa názoru ústavného súdu súčinnosť a aktívne; využitie dostupných procesných oprávnení s'ťažovateľom (využitie uplatnenia namietanej zaujatosti konajúcej sudkyne, podanie opravného prostriedku - odvolania, podanie žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov) neprispelo k tomu, aby sa konanie spomalilo alebo spôsobilo subjektívne prekážky konania.

3. Postup okresného súdu, ktorý hodnotil ústavný súd v rámci posledného kritéria, vykazuje obdobia opakovanej niekoľkomesačnej nečinnosti okresného súdu bez toho, aby bol na to zákonný dôvod, ktoré sa striedajú s obdobiami sústredenej činnosti okresného súdu. Za takéto obdobia nečinnosti okresného súdu svedčiace o jeho nesústredenej činnosti považuje ústavný súd obdobie od odoslania písomného stanoviska k žalobe právnej zástupkyňi žalobcov (sťažovateľa) v novembri 1998 do vznesenia námietky zaujatosti sťažovateľa voči konajúcej sudkyňi 28. októbra 1999 (11 mesiacov), obdobie od zrušenia rozsudku okresného súdu odvolacím súdom 17. októbra 2002 a vrátenia veci okresnému súdu na ďalšie konanie do nariadenia ďalšieho pojednávania v auguste 2003 (10 mesiacov), ako aj obdobie od zastavenia dedičského konania v októbri 2004 do nariadenia ďalšieho pojednávania v posudzovanom konaní v auguste 2005 (10 mesiacov).

Podľa názoru ústavného súdu tieto opakované obdobia niekoľkomesačnej nečinnosti okresného súdu mali vplyv na celkovú dĺžku konania; s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania mali za následok porušenie základného práva sťažovateľa garantovaného mu v čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva garantovaného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva alebo slobody došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo alebo slobodu porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Pretože namietané konanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 24 C 785/98 v ďalšom období konal bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd sa v nadväznosti na svoje rozhodnutie o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia podľa § 56 ods. 4 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Aj keď ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní sp. zn. 24 C 785/98 konal bez zbytočných prietahov, nepovažoval vzhľadom na okolnosti prípadu uplatnenie tejto svojej právomoci za dostatočné na to, aby sa dosiahla vo veci účinná náprava, a preto považoval za potrebné rozhodnúť aj o žiadosti sťažovateľa priznať mu primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie 50 000 Sk z dôvodu dlhotrvajúceho stavu právnej neistoty, a tým spôsobenej ujmy, ktorá sa prejavuje v nadmernej psychickej záťaži pôsobiacej negatívnej aj na jeho zdravotný stav. Vzhľadom na okolnosti prípadu, doterajšiu dĺžku konania, v ktorom došlo k zbytočným prietahom v konaní, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade suma 30 000 Sk zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu sťažovateľa za ujmu, ktorú utrpel.

Pri určení výšky finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je síce zmiernenie nemajetkovej ujmy, avšak nie aj prípadná náhrada škody.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. M. K. v konaní pred ústavným súdom, ktorá ich vyčíslila sumou 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) spolu za dva úkony právnej pomoci podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z.

o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania v požadovanom rozsahu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. septembra 2005